

Kära gillemedlemmar!

Ett nytt verksamhetsår har återigen börjat i Gillet och vi hoppas att ni kommer att besöka årets sammankomster lika flitigt som tidigare.

Till vårträffen har vi engagerat Erik Lundbergs trio, som kommer att underhålla med dansmusik från 40- och 50-talet tillsammans med lite trivsamt samtal med publiken. Hoppas att ni kommer att uppskatta att lyssna på dessa trevliga herrar. Har vi tur blir det ett riktigt vackert vårväder i slutet av maj.

Som framgår på andra ställen i Avisen tilldelades Curt Lofterud 2014 års hembygdsstipendium för, som motive- ringen lyder,

”hans mångåriga kulturgärning samt hans outtröttliga folk- bildningsarbete inom botanik, historia av stenåldermässig karaktär och inte minst experimentell arkeologi.”

Avisen återkommer med reportage från utlandet av stipendiet.

Trevlig sommar önskar hela styrelsen genom

Eva

Från och med detta nummer är undertecknad redaktör för Avisen, därtill också hemsida-ansvarig. Min ambition är att producera Avisen i den vackra och professionella stil som kännetecknat Annika Sundelins Aviser i 9 år.

En liten förändring kommer att ske. I den digitala versionen, den som skickas ut per e-post och läggs ut på hemsidan, kommer den hittills tomma adress- sidan att fyllas med redaktionellt innehåll. Det sker fr.o.m. detta nummer.

Notera också att adressen till hemsidan numera återfinns längst ned på denna sida!

Jan Enger

Fjällviolen eller mosippan?

De flesta menar nog mosippan, men kanske det borde vara fjällviolen.

Efter att P.P. Waldenström år 1908 förde fram idén om landskapsblommor, följande ett initiativ från svensk-amerikanen August Wickström, utsågs fjällviolen till

Härjedalens blomma och den uppgiften finns t.ex. i Bonniers lexikon från 1960-talet. Men internets Wikipedia anger mosippan som landskapsblomma. Hur kan detta komma sig?

Redan år 1908 tillverkades broschur och knappar med de olika landskapsbilderna på för att säljas över hela landet. Idén kom från komminister Erik E:son Hammar i Vemdalen. Överskottet av försäljningen skulle stödja SKSN:s, Sällskapet för Kristlig Social Nykterhetsverksamhet, hem Floda Arbetarkoloni i Vemdalen för personer med alkoholproblem, främst f.d. fängelsekunder.

I Vemdalen bodde också konstnären Richard Ekman. Ekman utförde flera arbeten åt SKSN. Bland annat började han måla vykort med provinsblommomotiv. Men

Ekman bytte ut fjällviolen mot mosippan i Härjedalskortet, förmodligen på eget bevåg.

Sedan dess har det funnits två traditioner i Härjedalen. Förenklat kan man säga att västra landskapet föredrog fjällviolen, medan östra delen hellre ville ha mosippan. Debatten har stundom varit livlig. Både tidningen

”Härjedalen” och SVT höll omröstningar. I båda fallen segrade mosippan stort och får väl nu anses vara etablerad som Härjedalens landskapsblomma.

Även vi i JH Gille har betraktat mosippan som Härjedalsblomman, flera gånger avbildad i Avisens mötesinbjudningar. I Sångboka finns Otto Manns ”Mosippan” med musik av Roland Cedermark.

Men även fjällviolen har sin sång. Anna Norberg från Ramundberget skrev en till samma melodi som ”Härliga Härjedalen”. Kanske också den skulle ha sin plats i Sångboka.

Jan Enger

På sista sidan, digitala versionen, finns bilder på landskapsknapp och landskapsvykort.

Källa: Sveriges landskapsblommor av Jan Vegelius

Det är vi som styr och ställer i Gillet:

Ordförande Eva Hjelm (327291) e-post: eva.m.hjelm@telia.com **Vice ordförande** Stefan Halvarsson (468065) e-post: stefan.halvarsson@skatteverket.se **Sekreterare** Stefan Halvarsson **Skattmästare** Bengt Hjelm (327291) e-post: bengt.hjelm@telia.com **Gillevärdar** Elisabet Eriksson (429616) e-post: 018429616@bredband.net, Gertrud Nordell (429330) e-post: gertrud.nordell@telia.com **Bibliotekarie** Stellan Karlsson (525270) epost: stellan.karlsson@tele2.se **Redaktör och hemsidaansvarig** Jan Enger (323240) e-post: jan@enger.se

Hemsida: www.jhgille.se e-post: info@jhgille.se Plusgiro: 39 30 09-6

Årsmötet den 12 mars 2014

Med dryga femtiotalet deltagare på plats å numera sedvanliga lokalen Pensionisternas hus, Salagatan numero 11 i Upsala, konstaterades intresset för även årsmötet 2014 vara påfallande gott. Bidragande var förmodligen därvid inte minst kvällens inbjudne gäst, Orwar Eriksson, bördig från Lorås i Hammerdal, numera bofast i Söderfors.

Det föredrag han för dagen presenterade de församlade handlade om Peterson-Berger (P-B), i viss mån givetvis om hans musikaliska verk, men synnerligast om hans under många år genomförda, omfattande och långvariga fjällvandringar, väl så i Jamtland som i Lappland och annorstädes. Att Orwar är väl insatt i ämnet sammanhänger med inte minst att han själv redigerat en bok som handlar om just P-B:s *Fjällminnen* från dessa turer (Jengel förlag, 2003).

P-B, som sagt. Han föddes 1867 i Ullånger, Ångermanland. Fadern var lantmätare. Under och efter elevåren vid akademien i Stockholm kom P-B under slutet av 1800-talet i kontakt med bl.a. syskonen Tirén. Det var då han började så smått få smak för vandrandet, därtill inspirerad av t.ex. Nietzsche och enkannerligen Edvard Grieg – den senare gick mycket i berg och fjäll ”för att skaffa sig stålnerver till vintern”.

1889 reste P-B första gången till systrarna Arbman i Sunne; därifrån gick han till Oviken, hälsade på Tirénarna, och hamnade även i Östra Arådalen. Samma höst for han till Dresden för att utbilda sig till orgelnist. Där komponerade han locklåten *Jämtlandsminnen*.

1890 var han tillbaka i Sverige, gick i Västerbottensfjällen, en tur som tog fem veckor att avverka och sträckte sig över inalles 85 mil; sålunda i genomsnitt 17 mil per vecka. Under den färden skrev P-B en utförlig dagbok, vari han kallade sig ”spelmannen”, och skrev han samtidigt körstycket När du skall på fjellestig. Fäbodarna i fjälltrakterna var dåmera väl hävdade och brukade, vadan han och hans vandrarsällskap esomoftast ordnade kinesandet i dylika logement. På en fäbod lär han ha träffat ”en fru som väckte uppmärksamhet genom sitt orkanliknande väsen” - en tidstypisk verbalitet av P-B.

Sommaren 1891 var det dags för nästa tur, 50 dagar, från Umeå, via Västerbottensfjällen, söderut på norska delen av Skanderna, omsider in i Jamtland till Anaris och slutligen Bydalen, varest han för övrigt skrev *Solefalls sang*.

T.v. Förra Avisen-redaktören Annika Sundelin erhåller högvinst.

Th. Orwar Erikson berättar om Petterson-Berger.

Jämtländska ostar!

Notabelt är även 1894, med en exkurs från Sollefteå – bifurkationen Ångemanälven och Faxälven – till Flata – Vattudalen med ångfartyget Virgo – Gäddede - Sjulåsen. Där bestods enligt P-B en dessert av ”cigarretter och becolja”. Fortsättningen blev Raukasjö (där fanns den legendariska folksångerskan Ulrika Lindholm, 1886-1977). Här blev övernattningen av det frugalare slaget: sällskapet fick fälla ihop klövarna utomhus på renskinn, ”preparerade med insektspulver”.

Intressant är även sommaren 1891. Då gick han ensam från norra Dalarna in i Härjeådalen, till Hede. Väl där hade post till P-B anlänt från August Strindberg, vilken sist nämnde ville ha P-B att skriva en opera på ett strindbergskt manus; härav blev nu intet, enär P-B anger att ”då utkämpades en kamp i mitt bröst” – han funderade för egen del på att komponera och låta uppföra *Arnljot*.

En sista tur att nämna är 1905, då P-B med sin bror, lantmätaren Einar Peterson-Berger i Enafors noterade att i packningen fanns tofflor, cigarrer och ett litet bibliotek; men så var det också sex hästar med för att transportera allt gepäck. Färden gick över Handöl fram till Ljungdalen.

Ett ställe P-B med tiden fick avsmak för var Bydalens anläggning, där matsalen enligt honom var en ”amerikansk parodi”, fjärran från idealet Arådalen.

Beträffande Frösön, träffade han där bl.a. Janrik Bromée, som hade en tomt, Rönnbacken, vilken P-B köpte och lät uppföra Sommarhagen. Huset blev klart 1914, men först 1930 flyttade P-B dit permanent. Dock var det inte mycket av hans totala produktion som kom till där.

Stefan Halvarsson

PROTOKOLL

fört vid årsmöte med Jämtlands-Härjedalens Gille den 12 mars 2014
å Pensionisternas hus, Storgatan 11 i Upsala

Till årsmötet hade församlat sig dryga femtiotalet deltagare.

§ 1 Hälsade orlstyrarna Eva Hjelm de närvarande välkomna, och förklarade årsmötet öppnat.

§ 2 Till mötesordförande utsågs Mats O. Karlsson, och till mötessekreterare Stefan Halvarsson.

§ 3 Att justera protokollet ävensom utgöra tjänsteförrättande rösträknare utsågs Judith Lefvert och May Beckman.

§ 4 Den till medlemmarna i god tid genom såväl e-post som i annan ordning utsända Avisen med däri intagna kallelse och dagordning rönt årsmötets gillande, vadan kallelseförordandet godkändes.

§ 5 Styrelsens verksamhetsberättelse föranledde inga kommentarer, och lades med godkännande ad acta.

§ 6 Den ekonomiska berättelsen kompletterades av föreningens räntmästare Bengt Hjelm med upplysningarna att den mångårigt innehavda värdepappersfonden i Svenska Handelsbanken (SHB) under året avyttrats, rentav med 1.267 kr i avans, att ett affärskonto, ävenså i SHB, uppsagts, och att ett nytt konto i Nordbanken öppnats, med hela 0,6 procents ränta.

Efter dessa fakta godkändes den ekonomiska berättelsen och adactalades.

§ 7 Revisorernas berättelse upplästes av Gertrud Öhagen, vilken berättelse ävenså godkändes.

§ 8 På förslag av revisorerna beviljades styrelsen ansvarsfrihet för den reviderade perioden.

§ 9 Resultat- och balansräkningen fastställdes. Beslöts att av årets överskott till Gillets Hembygdsfond överföra 3.654 kr (för att uppgå till jämnt 20.000 kr), och att balansera resterande överskott i ny räkning.

§ 10 Årsavgiften för 2014

Årsmötets beslöt att behålla nuvarande årsavgift på status quo, således oförändrat en avgift om 100 kr per medlem.

§ 11 Till Gillets orlstyrar, d.v.s. ordförande, omvaldes Eva Hjelm. Omval skedde desslikes av styrelseledamöterna Elisabet Eriksson, Stefan Halvarsson, Bengt Hjelm, Stellan Karlsson och Gertrud Nordell. Nyinvald ledamot i styrelsen blev Jan Enger.

§ 12 Till revisorer omvaldes Gertrud Öhagen och Camilla Lundin som ordinarie ledamöter. Till revisorssuppleant omvaldes Björn Sundin.

§ 13 Årsmötet utsåg till valberedare Ando Sundelin, i hans fall ett omval. Att ingå i valberedningen utsågs även Bertil Segerström (ett nyval).

§ 14 Styrelsens verksamhetsplan godkändes utan diskussion.

§ 15 Följde agendapunkten val av hembygdsstipendiat. Tre förslag hade inkommit. – I en första omröstning uppnådde inget av förslagen erforderlig majoritet. En andra omröstning vidtog, varvid Curt Lofterud i Aersn visade sig ha fått flertalet röster, och sålunda utsågs till 2014 års stipendiat; som tidigare är beloppet 5.000 kr.

§ 16 Med en rekorderlig blomsterkvast avtackades Annika Sundelin för mångårigt uppdrag som styrelseledamot, tillika redaktör för Avisen.

§ 17 Med tack från årsmötet till Gillets funktionärer förklarade mötesordföranden årsmötet avslutat.

Ut supra:

Stefan Halvarsson

Mats O. Karlsson

Justeras: Judith Lefvert

May Beckman

Påminnelse om kommande möten

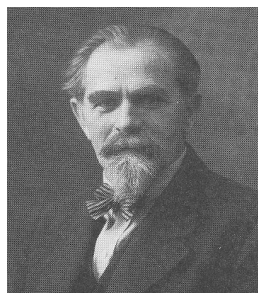
Vårmöte: fredag 23 maj i Kaplansgården

Surströmming: fredag 19 september på Storgatan 11

Julkaffe: lördag 6 december i Kaplansgården

Härjedalens två landskapsblommor

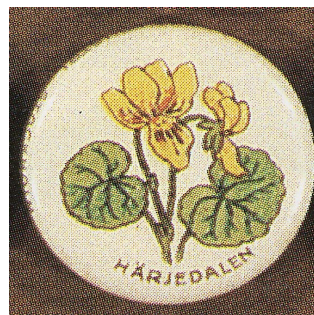
Se artikeln på första sidan.

Konstnären
Richard Ekman

Komminister
Erik E:son
Hammar

Landskapsknappen med
fjällviolen

Floda Arbetarkoloni omkr 1910

Härjedalsvykortet med mosippan

*Jämtar och Härjedalingar i Uppsala med omnejd
hälsas välkomna till*

Vårmöte

*i Kaplansgården, Gamla Uppsala,
fredagen den 23 maj 2014 kl 18.30*

*Frik Lundbergs trio spelar och kåsetar om
vad vi dansade till när vi var unga*

*Sedan undfägnas vi med vårsupé till en kostnad av 180 kr.
Anmälan till *Flisabet Friksson*, gillevard@jhgille.se
eller tel. 42 96 16 senast 16 maj*